

**המלצות צוות משימה לעצירת ההסתננות
לישראל ולהרחקת אלה השוהים בישראל
שלא כחוק**

מוגש על ידי יושב ראש הועדה

פרופסור ארנון סופר

4 בנובמבר 2012, יט בחשון תשע"ג

תוכן עניינים :

סיכום ההמלצות

א. מבוא כללי

1. על תופעת ההגירה במאות ה-20-21
2. ייחודה של ישראל בהקשר ההגירה
3. מה בין ישראל למדינות מערביות אחרות?
4. על דמוגרפיה ותופעת המסתננים לישראל
5. מה הסיכויים להמשך גלי הגירה לישראל?

ב. המלצות

נספחים :

1. נספח 1. המלצות ברטי אוחיון על טיפול בתופעת המסתננים
2. נספח 2. המלצות יום טוב סמיה
3. נספח 3. המלצות אריה שרעבי
4. נספח 4. המלצת אורי קידר – מודל שהיה ועזיבה בהסכמה
5. נספח 5. דברים של פטריק בול

סיכום ההמלצות לשם פתרון בעיית המסתננים:

1. מניעת הסתננות

- א. לימוד מסלול ההסתננות- במטרה לעצור או לשבש את התנועה מארצות המוצא או המדינות שבדרך לישראל.
- ב. הצבת גדרות חדשות.
- ג. חידוש ותחזוק הגדרות הקיימות.
- ד. הנחיות לצה"ל במעברי הגבול- בגיבוי משפטי.
- ה. גיבוש מדיניות לגבי טיפול בארגוני הזכויות הממתינים למסתננים המגיעים לגדרות.
- ו. הקצאת כוחות ביטחון וחיזוק חיל הים.
- ז. חוקי הגירה.

2. השוהים בארץ

- א. נוהלי טיפול במסתננים והעברתם למשמורת- הפסקה מוחלטת של העברת מסתננים למקומות אחרים בישראל.
- ב. נוהלי טיפול במסתננים במתקני המשמורת- קטינים, יולדות, נישואי תערובת, הבחנה בין פליטים ומסתננים, קביעת מדיניות לגבי מערכות החינוך, בריאות, רווחה במשמורת.
- ג. טיפול ספציפי במבקשי מקלט- זכאי הגנה קבוצתית.
- ד. גיבוש הנחיות לגבי כניסה של גורמים שליליים אל המשמורת (מסיתים, מחרחרי ריב וכו')- להחמיר עם המדריכים את המסתננים כיצד להונות את הממסד הישראלי.
- ה. עו"ד אורי קידר הציע תוכנית משלו לשיקולי השר-החלת תוכנית משו"ב בת 18-24 חודשים- רישום מפורט של כל המסתננים, מי שלא יירשם לתוכנית יחוייב לשהות במתקן משמורת. בתום התוכנית- עזיבה מרצון בחזרה למדינת מוצאם, כולל הוצאה בכוח. יוקמו ועדות חריגים למקרים הומניטאריים. הטיפול הרפואי והפסיכו-שיקומי יכוסה באמצעות פוליסת ביטוח קבוצתית המשולמת ע"י משתתפי המשו"ב ולא משלם המסים הישראלי. חינוך יינתן בהתאם לדין. לשיקול השר
- ו. מיפוי וסינון המסתננים מאריתריאה וסודן לפי אזורי מגורים בישראל בערים ובשכונות- שמית, מספרית ולפי חלוקה משפחתית ושבטית.
- ז. ריכוז כל המסתננים השוהים באשרה מכוח ס' 2(א)5 לחוק הכניסה ושלא ביקשו לקבל מעמד של פליט במתקני משמורת.
- ח. מדיניות תעסוקה- נהלים שונים למסתננים ולפליטים. יש להכשיר את המסתננים במתקני המשמורת להתמודד עם בעיות העומדות בפניהם במדינות המוצא שלהם. מי שייקח חלק בתוכנית המשו"ב, יופרשו כספים ממשכורתו כערובה לעזיבת המשתתף במועד ולשם

- כיסוי הוצאות המנהלת (600 ₪) וכן פרמיית ביטוח בריאות. (המלצה , אם הצעתו של קידר מתקבלת)
- ט. צורך במערך הסברה לציבור המסתננים- לגבי הטבות המשו"ב ולגבי סנקציות, והסברה לציבור הכללי לגבי יעדי המשו"ב. (אם הצעתו של קידר מתקבלת)
- י. אכיפת חוקי ההעסקה על מעסיקים.

3. הרחקה

- א. קביעת תמריצים כלכליים לכל המוכן לחזור מרצון לארץ מוצאו או למדינה שלישית שתהא מוכנה לקלוט אותו.
- לפי הצעת תוכנית המשו"ב יינתן לעומד בתכנית מענק עזיבה מרצון בשיעור \$1,000, והמדינה תממן את כרטיס הטיסה. הסדר זה לא יהיה תקף לגבי מסתננים שיגיעו לארץ לאחר מועד ההסדר, ולגביהם תיקבע מערכת תמריצים שונה, כמו גם לגבי מסתננים השוהים במתקני משמורת ואינם חלק מתוכנית המשו"ב. המלצה לשיקול השר ברוח אורי קידר
- ב. פגיעה בכדאיות הכלכלית של הישיבה במדינת ישראל- הצעת החוק של השר בני בגין.
- ג. יש לבדוק עם אלו מדינות ניתן לחתום על הסכמים בין לאומיים, כך שלא יפגע ביטחונה הלאומי של ישראל.
- ד. יש למצוא מדינות צד שלישי לקליטת המורחקים- יש לבחון תגמולים והסדרים בין ישראל למדינות אלה.
- ה. יש לעקוב אחר מצבן של מדינות המוצא, ולא תמיד לקבל את עמדת האו"ם.
- ו. בניית נוהלי עבודה לגבי העברת המסתננים לנמלי הים והאוויר, המטוסים והאוניות- בגיבוי משפטי, בדיקת מימון ההעברה וכסף כיס למורחקים.
- ז. הסרת ה"מטריה הקבוצתית" בה חוסים המסתננים מאריתריאה וסודן, על בסיס מסמך המבוסס על סיורים בשטח.
- ח. העברת מסר לתקשורת- מהגרי עבודה מהווים עומס חברתי, בטחוני וכלכלי, פוגעים ביכולת המשילות של רשויות החוק בישראל, צורכים משאבי עתק על חשבון האוכלוסיה החלשה בישראל (בריאות, חינוך, סיוע סוציאלי), מגבירים את הפשיעה, פוגעים בתדמית של מדינת ישראל בעולם.

א. מבוא כללי

1. על תופעת ההגירה במאות ה-20 ו-21

הגירת אוכלוסיות ממקום למקום היא תופעה קבועה ואולי טבעית מאז קיומו של אדם עלי אדמות.

ראו הגירות גויי הים, ההונים, הברברים, הוויקינגים, יציאת הערבים מחצי האי ערב ובדורות האחרונים כיבוש העולם החדש ואוסטרליה. התופעה התעצמה לממדים מבהילים במאה ה-20; וראשית המאה ה-21, בין היתר כתוצאה מהליכי הגלובליזציה שהסירה גבולות וחסמים רבים וכן התקשורת. זו גילתה לאפריקאים שהם אומללים וכי ישנם מקומות טובים יותר בעולם...

בני אדם נעים ממקום למקום מסיבות של 'דחיפה', מארצות המוצא כמו שינויי אקלים, לחצים דמוגרפיים המביאים בין היתר למחסור חמור במים וקרקע, שיטפונות, בשל מלחמות, מרידות, רדיפות פוליטיות, בשל משאבים מתכלים וחסרים. וישנן סיבות של 'משיכה', לארצות יעד כמו הרצון של כל אדם עלי אדמות להיטיב את איכות ורמת חייו ולכן המשיכה בעיקר לעולם החדש, לעולם העשיר, המפותח, או הגירה מן הכפר לעיר.

הנושא ידוע היטב, הוא נחקר לפרטי פרטיו, פורסמו עבודות על ממדי ההגירה בעולם המודרני, למשל, בכל שנה מאז 1995 ועד להווה מהגרים מעולם מתפתח לעולם מפותח כדי 2.5–3 מיליוני בני אדם בשנה. בנוסף ישנן הגירות בתוך ארצות העולם המתפתח עצמן.

מדי שנה מהגרים 60 מיליון בני אדם מן הכפר לעיר.

ידועים אזורים מושכים, כמו המדינות המפותחות – אוסטרליה, ישראל, אירופה וארה"ב, ומדינות 'דחיפה' משם חפצים כ-50% מהאוכלוסייה לצאת ולברוח למקומות טובים יותר.

זה נכון למשל בארצות המזרח התיכון או מדינות אפריקה, בנגלדש ופקיסטן.

מחקרים רבים משרטטים את **זמותו של המהגר** שהינו בדרך כלל, גבר צעיר אשר לאחר התבססותו וקבלת אזרחות יביא אליו את יתר בני המשפחה (השבט/החמולה) מה שנקרא "איחוד משפחות"!

נחקרו השלבים של ההגעה למקום החדש, ההתבססות, זו כוללת קבלת זכויות הביטוח הלאומי, הבטחת הכנסה, בריאות ועוד.

לאחר שלב הראשון מתחיל שלב שני - שלב ההתארגנות, היציאה למאבקים לשיפור מצבו ומעמדו ועד לפעילות מחאה ולעתים אלימה נגד הקבוצה המארכת.

(לדוגמא ראו את תולדות יחסי לבנים שחורים בארה"ב, יחסי מהגרים מול מקומיים בכל רחבי אירופה, יחסים בין בנגלדשים לתושבי אזור כלכלתא בהודו או הפלשתינים בלבנון וקודם לכן בירדן נגד המארחים).

עוד מלמדת הספרות המחקרית על דרכי ההתגוננות של המארחים אל מול הזרים המציפים את ביתם- החל מקליטה ברצון, עבור לשלב האדישות ועד למחסומים חוקתיים ופיזיים, דרך גירושים, העברה למדינת צד שלישי, ובין לבין תקריות אלימות ועד לשפיכות דמים.

עוד מלמד הניסיון שתנועת המהגרים היא בדרך כלל חד סיטרית ומעט הם החוזרים למולדתם.

הצטבר חומר רב על קבוצות אינטרסנטיות הרוצות לשמור על אוכי זו בארץ היעד, אילו הם מעסיקים הרוצים עובדים בשכר נמוך, ארגוני סעד, זכויות אדם ארגונים דתיים ומשפטנים המתפרנסים מההגנה על מהגרים אלו ואחרים. בשלבים מאוחרים יותר כאשר משקלם האלקטוראלי של הזרים גדל יש להם כבר כוח פוליטי ואוזן קשבת בקרב הפוליטיקאים.

במקרה הישראלי יש העושים זאת גם כחלק מהמאבק המתמשך נגד המדינה היהודית- ציונית, מדובר בארגונים בתוך ישראל וארגונים בינלאומיים אנטישמיים ואחרים ואולי גם מעורבות של אויבי ישראל כמו ארגוני טרור ומדינות טרור. רבים מן המגינים על התופעה הם כאלה (והם כנראה הרוב), שעושים זאת מסיבות מצפוניות ובדרך כלל אינם מבינים את היקפה וחומרתה של הבעיה ומשמעויותיה החברתיות, כלכליות, לאומיות ובמקרה הישראלי אפילו הקיומית.

2. ייחודה של ישראל בהקשר ההגירה אליה

ארץ ישראל הייתה ארץ מעבר יבשתי מאז ומעולם ומאז פתיחת תעלת סואץ גם צומת ימי. ישראל כמו סוריה הן גשר בינלאומי אחד ויחיד במינו בעולם, מקום בו נפגשות 3 יבשות (אירופה, אסיה ואפריקה). מקום בו עברו צבאות, סוחרים וגם מהגרים (יש על כך ספרות עניפה!).

אחת התוצאות להגירה מגוונת זו הוא הפסיפס האנושי הכל כך מיוחד של המזרח התיכון וישראל בתוכו.

יחד עם זאת **מדינת ישראל נלחמת על קיומה כבר 65 שנים כדי להיות ביתו היחיד, עלי אדמות, של העם היהודי.** חשוב לציין כי ישראל כארץ קולטת עליה מתמודדת גם באוכלוסיות חלשות שעליה לקלוט. ישראל מאוכלסת לא רק ביהודים אלא גם בערבים ועדות נוספות חלקן חלשות ומן הראוי לתת להן עדיפות לאומית בכל הנוגע לטיפול ולא למהגרים בלתי חוקיים.

בעוד שבעולם המפותח הריבוי הטבעי כיום שואף לאפס או שלילי, הרי בישראל הריבוי הטבעי הוא כדי 1.7% בשנה והאוכי גדלה מהר.

הגיעו הדברים לידי כך **שישראל כיום המדינה הצפופה ביותר מכל מדינות העולם המערבי (ללא הנוגב)** וקיים חשש סביר שאם היא לא תיערך לכך נכון ומהר, הרי צפיפות גבוהה מלווה בדרך כלל באלימות, קשיים והידרדרות חס וחלילה לכדי היותה מדינת עולם שלישי. ממדינת עולם שלישי בורחת בדרך כלל האוכלוסייה החזקה שיש לה לאן ללכת ונותרת אוכלוסייה חלשה וזו עלולה לדרדר את המדינה למעמד של מדינה נחלשת. ישראל איננה יכולה להרשות לעצמה להידרדר למעמד כזה כי ככזו היא לא תוכל לתמודד עם אתגריה הביטחוניים הגדולים וקיומה הפיזי פשוטו כמשמעו יעמוד בפני איום קיומי.

בנוסף **חובה עלינו להשאיר מקום בארץ צפופה זו ליהודי העולם** אשר מגיעים הנה ועוד יגיעו ויש לשמור על מרחבים פנויים גם למטרה קדושה זו ולכלכל בקפידה הכנסת אוכלוסיות אחרות. בארץ קולטת עליה יש לקחת בחשבון כי חלקה של העליה היא אוכלוסייה חלשה ותזדקק לסיוע רב.

אם לא אמרנו די, בגלל מצבה הגיאופוליטי המיוחד, כדי **מחציתה של מדינת ישראל הם שטחי צבא וביטחון** שרק גורעים משטחה הפנוי להתיישבות עתידית. על כן יש לכלכל בקפידה שימוש רציונאלי ונכון של כל מטר רבוע בארץ קטנה וצפופה זו.

נכון שחלק גדול משטחי האש הם באזורי המדבר של ישראל, אך נציין כי **60% משטחה של ישראל מדבר שממה שעוד עלול לגדול בגלל שינויי האקלים הצפויים.**

בישראל ישנן אוכלוסיות חלשות אחרות הזקוקות לסיוע רב ונזכיר רק את האוכלוסייה הבדווית בדרום ש-63% ממנה הם ילדים, וזו קבוצה הנמצאת במעבר מנוודות להתיישבות קבע והיא חלשה וזקוקה להרבה סיוע.

אי-אפשר שלא לציין גם את האוכלוסייה החלשה בדרום ת"א ובערד למשל, שגם עמה יש לעשות צדק חברתי ובדחיפות מרבית. (ראה נספח 3)

לא יתכן שאוכלוסייה קשת יום זו, תאלץ להתמודד מול גלי הגירה בלתי חוקית הפולשת למרחבי קיומה – מייקרת את שכר הדירה, מציפה את רחובותיה והמרחב הציבורי האחר שלה ומתחרה בה דווקא בכל הנוגע לתעסוקה. זה לא צודק, זה לא מתקבל על הדעת ואת זה יש לעצור מייד!

המסקנה ברורה – "עניי עירך קודמים"! לכן **הרחקת המסתננים מישראל היא גם עשיית צדק חברתי מהמדרגה הראשונה וגם דחופה.**

3. מה בין ישראל למדינות המערביות האחרות

עניין חשוב עלינו להדגיש, אין להשוות את ישראל לאירופה או לארה"ב ולכן לא כל חוק שהוא מתאים שם מתאים כאן ויש לצפות מהמערכת המשפטית והממסדית שיבינו זאת.

אסור להשוות את ישראל לארה"ב או אוסטרליה שלהן מרחבים אין סופיים ויכולת קליטה של עשרות ואולי מאות מיליוני בני אדם והן לא עושות זאת.

אירופה גדולה, חלקים ממנה שוממים, האוכ' בה פוחתת והולכת ואין עליה איום קיומי! חוקיה על כן אינם רלבנטיים לישראל. למרות האמור אירופה נועלת גבולותיה, מגרשת ללא רחם, (רק ב-2006 לדוגמה – יוון העבירה למדינות צד שלישי 54,700 מהגרים, ספרד החזירה 33,000 וצרפת 21,000, וכך עושות כל יתר מדינות היבשת!).

על פי מאמרו של ד"ר צבי ליבמן שעשה את עבודת הדוקטורט שלו בנושא – "ההגירה הבינלאומית שאופיינה בתקופת המלחמה הקרה בעיקר כסוגיה של הגירת עבודה, היתה לסוגית ביטחון לאומי מאז קריסתה של ברית המועצות. סוגיה זו מטופלת כיום בעולם המערבי ובעיקר במדינות אירופה ובאיחוד האירופאי בדרגים פוליטיים בכירים הכוללים את ראשי המדינות, השרים הממונים על ביטחון הפנים, שרי החוץ ושרי ההגנה.

חלקים נרחבים מהמדיניות של ה-EU שתחילתה באמנת מאסטריכט כוונו כלפי הסיכונים הנובעים מהגירה בינלאומית בלתי חוקית הנושאת עימה תחלואים הכוללים סחר בבני אדם, פשע מאורגן וטרור-בעיקר טרור המבצע בידי מוסלמים.

באירופה הוקמו גופי חקירה משולבים: הורחבה הסמכות לעצור, נעשו חילופי מידע ושיתופי פעולה חוצי גבולות כלפי הגירה בלתי חוקית, בסוגיות הנוגעות להגירה הכוללים ביטחון הפנים ומלחמה בטרור. כן שיפרו את החקיקה לרוח הזמן.

בנוסף מתקיימים סיורים ימיים משותפים של המדינות החברות לאיתור "מעפילים" הבאים מהמזרח התיכון ומאפריקה. (אני סקרן מה הם עושים לאילו שנתפסים? א.ס.)

הסיבה להתייחסות האירופאית כלפי ההגירה הבינלאומית היא כאל סוגיות ביטחון, נובעת מחשש אירופה לקריסת הזהות המשותפת והפחד מפני בני אדם השונים בדתם וזהותם התרבותית ובשפתם אשר יסכנו את הדמוקרטיה האירופאית ואת "מאזן מדינה – אומה" במדינות החברות באיחוד.

באירופה גדלו בני דור שני ושלישי של מהגרים והם לא נטמעו באוכלוסיות המקומיות, שמרו על דתם ומקיימים זיקות הדוקות עם ארצות מוצאם וחלקם אף אימצו נטיות האסלם הפונדמנטליסטי ואף הרדיקלי. "צבי ליבמן (2009).

בסיכום, ההשוואה בין ישראל ויתר העולם המפותח היא השוואה לא הוגנת, לא מעשית, על כן חוקיה של ישראל צריכים להיות בהתאם למיקומה הגיאוגרפי, גודלה ובעיותיה המיוחדות. לעניין זה יש גם מקום לבדוק אם מאחורי תיחכומים משפטיים אלו המעכבים טיפול ענייני וגם אסטרטגי בנושא, לא עומדים גופים אנטי ישראליים מובהקים.

4. על דמוגרפיה ותופעת ההסתננות לישראל

להלן נציג תמונת מצב של ממדי תופעת ההגירה הבלתי חוקית לישראל – 2012 בישראל נמצאים נכון לאמצע שנות 2012, כחצי מיליון בני אדם שאינם אזרחים. ישנם גם אומדנים המעלים את המספר לכדי 650-750 אלף מתגוררים בישראל שאינם אזרחים.

להלן אחת הערכות:

מסתננים מאפריקה	55,000	נתונים על פי הרשות לאוכלוסייה והגירה (להלן "רשות")
מסתננים מאירופה ואסיה	5,000	" - "
תיירים שלא חזרו	100,000	אומדן זהיר של הרשות
עובדים זרים כחוק ולא כחוק	100-200,000	נתוני הרשות נמוכים יותר, המחבר ניסה לאמוד את מספר העובדים הזרים שלא כחוק רק במרחב ת"א אילו המסתתרים בבתים פרטיים ומספרם כנראה מאות ואלפים
שב"חים פלסטינים	300,000	נתוני המחבר משנת 2004 על פי עבודה שנעשתה ע"י במכללה לביטחון לאומי, מספרים אלו גדלים כל הזמן
אחרים	100,000	נתונים ממשטרת ישראל, יחידת עוז ועבודת המחבר כולם מצביעים על עוד "אחרים" שלא נספרו בקבוצות למעלה כמו סטודנטים זרים, עובדים זרים בעולם ההיי-טק, תיירים וכאלה שהרשויות לא הגיעו אליהם
סה"כ	650-750,000	

על מנת להבין את משמעות המספרים הללו בקנה מידה ישראלי (ולא אירופאי למשל), נציין שסה"כ תושבי ישראל (בגבולות הקו הירוק, בתוספת ערביי מזרח ירושלים ורמת הגולן ובתוספת כל יושבי יש"ע היהודים), עומד ב-2011 על 7.8 מיליוני אזרחים וביחד עם האחרים עלה ל-8.5 מילין מכאן שסך כל הזרים בישראל היה כדי 8-9 אחוזים מכל האוכלוסייה.

שיעור היהודים בישראל על פי נתונים אלה הוא כדלקמן:

ב-2011 סה"כ יהודים 6.2 מיליון נפשות ומתוך 8.5 מיליונים מתגוררים בישראל.

שיעור היהודים באוכלוסייה היה 73% בלבד!

למעשה נתון כזה מצביע על הליכתה של ישראל להיות מדינה רב לאומית-יהודית, ערבית ואחרת.

אם תצליח עבודת הוועדה להביא להחזרת הזרים למולדתם, יעלה שיעור היהודים ל-78%!
הבדל משמעותי ביותר.

מותר לנו גם לעשות את התרגיל הבא:

נניח שישראל ממשיכה לקבל מאות אלפי אפריקאים המחפשים חיים טובים יותר – וב-2030
יתגוררו בישראל כחצי מיליון מהם.

(האמת היא שאם נכשל במשימה מספר המהגרים יכול לעבור בתוך עשור או שניים למעל
מיליון מהגרים!)

קל להוכיח שישראל שאנו מכירים היום לא תהיה קיימת בנתונים כאלה-זהו איום אסטרטגי
מן הדרגה הראשונה.

נכניס את החצי מיליון למצבת האוכלוסייה באותה השנה –

בישראל יהיו 10.3 מיליון תושבים, להם נוסיף רק חצי מיליון מסתננים, המספר יעלה ל-10.8
מיליון נפשות.

שעור היהודים (מספרם נאמד באותה שנה ב-7.9 מיליונים) יחזור ל-73%.

אם נוסיף את הקבוצה שלא נספרה, כלומר ה-700,000 האחרים שבינתיים ילדו ילדים ויש
להניח שמספרם יגיע לכמיליון, אזי סה"כ השוהים בישראל יעלה ל-11.8 מיליונים ושיעור
היהודים יהיה אז – 70% מכלל המדינה הרב לאומית!

**אלא שאסור לטעות, האם מדובר רק במספרים סטטיסטיים יבשים או באסון כלכלי-
חברתי? הנעשה בדרום תל אביב, אילת, ערד והקפי התקציבים המוקצים לענין זה על חשבון
קהילות אחרות בישראל מדברים בעד עצמם.**

5. מה הסיכויים להמשך גלי הגירה לישראל?

סביב ישראל, במרחק של כ-50 ק"מ מגבולותיה מתגוררים, נכון ל-2012 כ-20 מיליון בני אדם
(כולם ערבים-מוסלמים). הם חיים בתנאים קשים, הם עניים ובוודאי בהשוואה לאזרחי
ישראל. הם מעוניינים לברוח מארצם לכל מקום בו טוב ובטוח יותר, וזה נכון גם לישראל
הציונית-יהודית. ישראל הפכה להיות "גן העדן" של המזה"ת ואליה נוהרים אלפים מכל
המרחב המזרח תיכוני.

(מעיראק, סוריה ירדן ומצרים בנוסף לזרם מתמיד של פלסטינים).

אגן הנילוס נמצא באסון סביבתי קשה. מתגוררים בו נכון ל-2011 כ-350 מיליון נפשות ועם
ריבוי טבעי גבוה הצפי הוא ל-500 מיליונים בעוד 12–13 שנים!

המים מתמעטים ואוזלים בגלל שימוש בזבזני, בגלל שינויי אקלים ובגלל "קולוניאליזם חדש"
והפעם גם מצד מדינות המפרץ הפרסי, הודו, סין המחפשות "אסמי תבואה" לעצמם ובחרו
בעמק הנילוס העני. אין שם שיתוף פעולה בין מדינות האגן וכל אחת עושה לביתה בלבד
ובעמק מתרחש אסון הומניטרי גדול ואשר רק יגדל.

במציאות כזו לא תהיה שם בעתיד הנראה לעין כל פריצת דרך כלכלית ומיליונים רבים, ינסו לברוח מאגן הנילוס והאפשרות הסבירה ביותר היא הליכה לעבר מצרים בתקווה להגיע משם לאירופה לתורכיה או לישראל... זו ששמעה יצא לה כמסבירת פנים לכל מהגר בלתי חוקי הנכנס אליה... אפשרות נוספת היא הגעה לאירופה באמצעות אוניות סוחר העוגנות במדינות האגן (יעדים כמלטה, יוון, תורכיה, איטליה...).

אם ישראל לא תסגור עצמה בחומות אדירות וגם תגן עליהן בחירוף נפש, ישראל היהודית ציונית-מערבית תתמסמס ותלך. היא תחוסל לא מפצצות ומלחמות אלא מעוד 50-100-50 אלף מהגרי אפריקה שישנו את הדמוגרפיה, הכלכלה והחברה בישראל, יביאו לאי-שקט חברתי קשה ולבריחה של כל החזקים ממנה!

המסקנה ברורה כשלון בעצירת המסתננים לישראל כמוה כהתאבדות לאומית וכך יש לראות את הסוגיה כולה וחיבות האתגר להלחם בה!

אנו מציעים ברוח נתונים אלו ומתוך ידיעה שאירופה, אוסטרליה וצפון אמריקה אינן יכולות לשמש מודלים לחיקוי, שורה של צעדים שעל ממשלת ישראל לנקוט.

ב. המלצות

אנו ממליצים על הקמת רשת-על לטיפול מערכתי כולל בנושא – (בין היתר נראה לנו כי יש להקנות סמכות על לראש הרשות לאוכלוסין הגירה ומעברי גבול, בכל הנוגע לביצוע המלצות הועדה לרבות הקניית סמכויות עיכוב ומעצר על ידי אנשי היחידה הנ"ל).

על רשת-העל שתקום יהיה לטפל בנושאים הבאים:

1. **לימוד מסלולי ההסתננות** במטרה לעצור או לשבש את התנועה מארצות המוצא או המדינות שבדרך לישראל. (כולל אפשרות לסיוע כלכלי ואחר למדינות אילו!).

(תחום אחריות של משרד החוץ ומשרד ראש הממשלה)

2. **מניעת כניסה של המסתננים לישראל**: טיפול במכשול שעל הגבול, (גדרות, חומות לא רק בגבול מצרים אלא סביב כל מד"י), כולל חידוש ותחזוק כל הגדרות והחומות בגבולות לבנון, סוריה, ירדן – צפונית וגם מול היישות הפלסטינית.

במקביל להשלמת החסימות, יש לבדוק ולתת מענה למכלול סוגיות האטימה – כללים ברורים לכל חייל ומפקד באשר להוראות ירי, מעצר, האם לסייע לנזקקים מעבר לגדר? (זוהי לדעתי אחת השאלות הקשות המחכה לפתחנו ועמדתי ברורה-אם אנו חפצים לעצור את "השיטפון" יש להיות קשוחים במקרים הראשונים והשמועות תגענה עד למובילים בסיני וקהיר לאריתריאה או סודן). מדיניות ברורה באשר לניסיונות הריסת הגדר, טיפוס מעליה או חפירת מנהרות מתחת לגדר ובעיקר מדיניות ברורה באשר לשהייתם בין הגבול הפורמלי לגדר. מדובר בשטח שרוחבו מס"מ בודדים ועד למטרים בודדים.

ועוד באותו עניין: יש לגבש מדיניות ברורה לטיפול "בארגוני הזכויות" (כיחידים או כקבוצות) הממתינים למסתננים המגיעים לגדרות (כיצד הם יודעים על מועד בואם וכווני הליכתם!?) מניעת כניסה לשטחים רגישים, מעצר חתרנים ומסיתים, הקשחה כלפי גופי התקשורת המקומיים והבינלאומיים המתקרבים לגדר ולראות בכל אלה מטרד בעל חשיבות אסטרטגית ועל כן יש גם לבדוק אם אין כאן פעולות חתירה נגד מדינת ישראל.

צה"ל ויתר כוחות הביטחון חייבים להיערך למציאות החדשה. המשמעות היא: שיש להקצות כוחות גדולים למטרה זו בנוסף לבטי"ש (אוויר, ים, יבשה!). יש לחזק את חיל הים שכן נפתחות בפניו חזיתות חדשות- בים המלח, מפרץ אילת וחופי ים התיכון. יש להניח שחזית זו תהיה במוקד תשומת הלב עם סיום הגדר בגבול מצרים.

[ראה נספח 1 – המלצות על הקמת יחידה צבאית-מבצעית מיוחדת למניעת חדירת המסתננים

הפעלת מערך מודיעין משולב צבאי-משטירתי כנגד רשתות הברחת המסתננים

חידוש מתכונת ההחזרה החמה, מימון יחידות אכיפה בצד המצרי]

(זהו תחום אחריות של משרדי ביטחון הפנים, הביטחון וראש הממשלה)

3. המלצות למדיניות בכל הנוגע לטיפול במסתננים שנכנסו וכאלה שעלולים להיכנס

לישראל בעתיד

העיקרון המנחה – צמצום והגבלת תנועת המסתננים בתוך ישראל עד להוצאתם אל מחוץ לגבולותיה

א3) נוהלים בכל הנוגע לחלקו של צה"ל בטיפול ליד הגבול, נוהלי טיפול במסתננים בעת העברתם למשמורת. הפסקה מוחלטת של העברת מסתננים למקומות אחרים בישראל!

ב3) נוהלי טיפול במסתננים במתקני המשמורות – נוהלים לגבי קטינים, יולדות, נישואי תערובת, הבחנה בין פליטים למסתננים, בין הנכנסים ממדינות ערב לאילו מאפריקה או מאסיה הבחנה בין מהגרים ממדינות אויב או מארצות ידידותיות או אחרים. קביעת מדיניות באשר למערכות חינוך במשמורות, אולי מחוצה להן. כך בכל הנוגע למערכות בריאות...רווחה..

ג3) טיפול ספציפי במבקשי מקלט, זכאי הגנה קבוצתית.

אנו מציעים לחזור ולבדוק את הגדרת סטטוס הנכנסים מסודן שהרי זו מדינת אויב, ואין פליטים ממדינות אויב (!).

ד3) גיבוש הנחיות לגבי כניסה של גורמים שליליים אל המשמורות (מסיתים, מחררי ריב וכיוצא בזה). בעקר להחמיר עם המדריכים את המסתננים כיצד להונות את הממסד הישראלי.

(לפנינו שורה של נושאים כבדים כולם נמצאים בתפר שבין אחריות משרד הפנים, חוץ, ביטחוני, ביטחון פנים, ראש הממשלה.)

4. **מדיניות תעסוקה למסתננים**, חקיקה הולמת לגבי העסקת מסתננים בישראל. נוהל אחד למסתננים נוהל אחר לפליטים. לשיקול השר האם להעסיקם זמנית באזור המשמורות או בכל רחבי המדינה כחלק מהכשרתם לקראת חזרה לארצותיהם?

הוועדה ממליצה להקפיד על החזקה במשמורות, על איסור עבודה, על הצורך בהבהרה לאילו שחדרו לישראל ואילו המתכננים להכנס לישראל שאין להם שום סיכוי להישאר כאן ולהקלט כאן ומוטב שיצאו מכאן או שכלל לא יכנסו!!

בין היתר ממליצה הוועדה לשקול אמצעים מוניטריים דרסטיים כגון מניעה של פתיחת חשבונות בבנקים וכו'. כל אילו יחולו על מסתננים ולא על פליטים או מבקשי מקלט שעומדים בקריטריונים המשפטיים להגדרה זו.

(ראו נספח 3 של אריה שרעבי.)

(תחומי אחריות של משרד הפנים, המשפטים, ביטחון הפנים, התמת, ...)

5. שלב ההרחקה

יש לבדוק בדיקה עניינית היכן ישראל יכולה לחיות עם הסכמים בין לאומיים והיכן הסכמים אלו יפגעו בביטחונה הלאומי. אסור להתבלבל, **ביטחונה הלאומי של ישראל חשוב יותר מחתימה על ניירות שנחתמו באו"מ או באירופה ונמצאות לא רלבנטיות לאזור ולישראל במיוחד.**

5א) חיפוש מדינות צד שלישי לקליטתם. בין היתר בחינת תגמולים והסדרים בין ישראל למדינות אלה.

יש להשאיר נושא זה חסוי בטיפול משרדי החוץ, רה"מ על זרועותיו.

5ב) מעקב מתמיד אחר מצבן של מדינות המוצא לא תמיד יש לקבל את עמדת האו"מ (אירופה + ארה"ב). מותר להשאיר חופש מחשבה והיגיון בנתונה המיוחדים של ישראל. (סיפור הנעשה בסודן ובאריתריאה כמשל) (ראו נספח 4)

5ג) בנית נוהלי עבודה בגיבוי משפטי לגבי העברת המסתננים לנמלי הים והאוויר, המטוסים והאוניות, וכן המימון של העברה, כסף כיס ליוצאים...

בין היתר הסעיף הזה מחייב נוהלי אכיפה קשים נגד פרטים או גופים המנסים לשבש את עבודת הממשלה בנדון.

5ד) בכל מקרה, אנו ממליצים על אימוץ כל סעיף 5 בכפוף להתנהלות המדינה בהתאם לאמנת הפליטים על הוראותיה שמדינת ישראל חתומה עליה, עם הגמישות המתבקשת לאור צרכיה המיוחדים של ישראל כמפורט בהקדמה.

המלצת על סתימת מספר פרצות שחברי הוועדה חשפו בעניין ההסתננות לישראל

אנו ממליצים לממשלה ובעיקר לשר הפנים לאמץ קו נחוש והחלטתי לגבי פתרון בעית ההסתננות לישראל.

1. צוותי חקיקה ונוהלים. חסרים לישראל חוקי הגירה שיהיו מאד מקילים על הטיפול הנכון והמערכתי בתופעה זו.
2. **יש לעבור את מבחן הבג"ץ כנגד אירגוני הזכויות למיניהם כדי להניע את התהליך!!**
3. תאום בין משרדי, אולי באחריות נציג רה"מ או שר הפנים.
4. הפעלת מערך תקשורת, הסברה, למסתננים שבדרך, לתושבי מדינות המוצא ומנהיגיהם, וגם הסברה לציבור הישראלי כדי שנוכל להתמודד ובהצלחה בחזית קשה זו – מול ביקורת מבפנים וזו הבינלאומית, מצד ידידים ומצד שונאים.

אבל זה גם מחייב:

- פרופיל כללי נטול הכרזות ופעולות ראוותניות.
 - תקשורת מנוהלת "יד אחת-פה אחד" המבוסס על המסרים הבאים:
מהגרי עבודה מהווים איום אסטרטגי-קיומי על ישראל:
מהגרי עבודה מהווים עומס חברתי, ביטחוני וכלכלי.
תופעת ההסתננות פוגעת ביכולת המשילות של רשויות החוק בישראל.
מהגרי העבודה צורכים משאבי עתק על חשבון האוכלוסיה החלשה בישראל ובדגש על תחומי הבריאות, החינוך והסיוע הסוציאלי.
מהגרי עבודה גורמים להגברה דרסטית של הפשיעה בישראל-ישירות ובעקיפין.
צהל וכוחות הביטחון מרתקים כוחות ומשאבים עצומים למשימת כניסתם לארץ.
התופעה פוגעת בתדמית ישראל בעולם.
מחויבת נחישות במניעת התופעה למען עצירת נחשולי אדם נוספים.
- עוד צריכה התקשורת ומנגנון ההסברה להדגיש את נכונות הממשלה לאמץ קו נחוש להשבת המהגרים לארצם אל מול המחאה הציבורית (של מיעוט זעום אך רעשני) ובינלאומי.
- הערכות לאיסוף המהגרים לסהרונים בקצב הפינני, אין להפעיל את שיטת "הדלת המסתובבת".
- ברור של כל החלטות הממשלה המרכזיות שהתקבלו מול יישומן, הלכה למעשה.
- ברור לימוד וחקירת דרכי מימון המסתננים וארגונים שלכאורה אמורים לעסוק בזכויות אדם. החשש הוא שיש סיוע למסתננים מצד שונאי ישראל (איראן, אל-קעידה....)
- חקיקה ואכיפת החוקים והנוהלים נגד המועסקים בישראל. [נספח 1].

לסיכום, זוהי מערכת סבוכה, קשה, דינמית, אבל אם נסכים שזוהי תופעה המאיימת על ביטחונה הלאומי של ישראל אזי יש להילחם בה כמו בכל מלחמה... גם בחזית זו אסור לנו להפסיד. אנו מודים לשר אלי ישי על האמון שנתן בנו לנסח מסמך המלצות זה. תקוותנו שנצליח כולנו בעקירת התופעה מהנוף הישראלי.

בכבוד רב,

חברי הוועדה:

יו"ר הוועדה פרופ' ארנון סופר

ניצב (בדימוס) ברטי אוחיון

אלוף (מיל') סמיה יום טוב

שופטת שלום (בדימוס) עו"ד שרה פריש.

עו"ד אורי קידר*

פרופ' יוחנן שטסמן

שופט שלום (בדימוס) עו"ד אריה שרעבי

*"הנני מצטרף להמלצות הוועדה בכפוף לאמור להלן.

בעיית המסתננים לישראל מהווה סיכון משמעותי לישראל ומטילה נטל הומניטרי בלתי הוגן על אזרחי המדינה. הצעתי מודל שיכול, לעניות דעתי, להקל על פתרון הבעיה ולעשות כן בדרך שתפגע ככל הפחות במסתננים, באזרחי המדינה ובתקציב המדינה, ושניתן להגן עליה משפטית ובינלאומית.

אינני סבור כי המסתננים מגיעים לכאן כדי להזיק חלילה לישראל. אני מאמין כי גורלם לא שפר עליהם וכי נדמינו בעיניהם לנווה מדבר. יש בינינו אנשים רבים שאינם יכולים לעמוד מנגד ומרגישים חובה מצפונית לסייע להם, ולארח אותם בנווה המדבר שלנו.

אין כאן מאבק בין טובים ורעים. יש כאן בני אדם שזקוקים לעזרה ומולם בני אדם שקצרה ידם מלעזור, אלא במחיר כבד מנשוא. איננו יכולים כחברה לשאת במחיר הדרוש כדי להושיט את ידינו לעזרת הצובאים על גבולותינו. מספרם הוא אינסופי והמחיר שנשלם יהיה כבד חברתית, תרבותית, כלכלית ולאומית כאחד.

אשר על כן אנחנו יכולים, וצריכים, לסגור את השער בפני אלה המבקשים להיכנס לביתנו ולהשיב אחר כבוד את מי שכבר נכנס לביתנו – לביתו שלו, גם אם דל הוא ומט לנפול."

- נספח 1 : ברטי אוחיון העביר המלצות פרטניות לגבי האכיפה .
- נספח 2 : נתונים עדכניים של יום טוב סמיה על הנעשה בגדר שבגבול מצרים עם מספר המלצות .
- נספח 3 : אריה שרעבי גולל את פרשת המסתננים כמשפטן ובעצם מאמץ את מרבית מסקנות הדוח להוציא מחלוקת בעניין עבודת השוהים במשמורות.
- נספח 4 : הצעת אורי קידר שנקרא "מודל שהיה ועזיבה בהסכמה"(משו"ב)
- נספח 5 : על אמינות דיווחי ארגוני הזכויות.תשובה מאיש מרכזי של אחד האירגונים. מספר ציטוטים מתוך ראיון עם ד"ר פטריק בול.

נספח מס' 1 - המלצות ברטי אוחיון

טיפול בתופעת המסתננים

המלצות עיקריות לבחינה ולביצוע

(דגש מיוחד ניתן לתחום האכיפה)

1. גבול מצריים

- הקמת גדר.
- הקמת יחידה צבאית מבצעית מיוחדת למניעת חדירת מסתננים מהגבול.
- הפעלת מערך מודיעין משולב צבאי ומשטרתי, כנגד רשתות הברחת מסתננים.

2. פעילות מול המצרים

- חידוש מתכונת החזרה חמה-קליטה חזרה של כל מסתנן תוך שעות.
- מימון פעילות יחידות אכיפה בצד המצרי.

3. הסדר מול מדינות היעד

- הקמת צוות קבוע משולב, בראשות אישיות בכירה לבחינה מחודשת ונרחבת מול ארצות היעד (סודן ואריתריאה), כולל בחינה מחדש של ההיבטים המשפטיים.
- פעילות משרד החוץ מול הנציגויות בארץ, לניפוק תעודות מעבר בהליך מהיר.

4. מתקני כליאה

- פינוי מקומות כליאה ע"י שב"ס.
- בניית מתקני כליאה ושהייה בסמוך לגבול מצריים.

5. מבצע עזיבה מרצון

- הכרזה על תקופה של עד חודש להרשמה, תמורת אי ביצוע מעצר, תשלום כרטיסי טיסה ופיצוי כספי.
- מתן עדיפות ברישום למשפחות עם ילדים.
- הוצאת כל נרשם בפרוייקט מהארץ, בתוך חודש.
- מתן עדיפות ברישום למשפחות עם ילדים.
- הפרוייקט ילווה בפעילות הסברה ופרסום נרחבת.

6. פעילות מודיעין

- ביצוע פעילות מודיעין נרחבת לפני ובמהלך המבצע לאיתור מקום הימצאותם של המסתננים, כבסיס עיקרי לפעילות יחידות וצוותי האכיפה.
- קבלת סיוע מודיעיני ממשטרת ישראל.

- מתן סמכויות לרכזי המודיעין בתחום הפעלת מקורות.

7. מבצע האכיפה

- ביצוע מבצע אכיפה נרחב בכל הארץ, במאמץ מיוחד לתקופה של חצי שנה.
- תגבור כוחות משרד הפנים בשוטרים ממשטרת ישראל וסוהרים משרות בתי הסוהר.
- תגבור משמעותי בכח אדם ואמצעים לרשות האוכלוסין (יפורט בהמשך).

8. תשאול וחקירות

- היערכות נרחבת בתחום התשאול והחקירות של המסתננים שייעצרו בפעילות האכיפה, כולל תגבורים פנימיים.
- תגבור המערך הקיים.

9. אכיפה מוגברת כנגד מעסיקים

- פעילות אכיפה מוגברת כנגד מעסיקים, באמצעות הכוחות הפועלים בשטח בנושא זרים.

10. אכיפה כנגד מלינים ומסיעים ישראלים

- פעילות מוגברת ע"י משטרת ישראל, אשר לה סמכויות בתחום זה.

11. תקשורת והסברה

- הכנת מסרים מרכזיים למבצע.
- היערכות תקשורתית להסברת מבצע האכיפה.
- היערכות תקשורתית לפרוייקט עזיבה מרצון.
- היערכות תקשורתית למבצע כנגד מעסיקים.
- הכנת תשדירי טלוויזיה ורדיו בתחומים הנ"ל.
- הכנת רשימת גורמים תומכים במבצע לראיונות בתקשורת בנושא המבצע.

12. היבטים משפטיים

- היערכות מוגברת לטיפול בעתירות וצווי מניעה רבים, אשר יוגשו.
- תיאום מול הפרקליטות מדיניות ומתן עדיפות בהיבטים ובהליכים המשפטיים, הנובעים מהמבצע.
- הקמת בית משפט מיוחד לזרים.

13. תגבור רשות האוכלוסין בכח אדם ואמצעים

א. רשות האוכלוסין-כח אדם

- תגבור במערך סיירי השטח- 100 תקנים.
- תגבור מערך המודיעין – 30 תקנים.
- תגבור מערך התשאול והחקירות- 40 תקנים.

- תגבור מערך המשפטנים- 20 תקנים.
- תגבור מערך מתאם במתקני הכליאה-30 תקנים.
- תגבור יחידת הפליטים – 30 תקנים.
- הקמת יחידת עזיבה מרצון-20 תקנים
- סה"כ צורך בתגבור של 270 תקנים.
- תגבור במשמעויות הנלוות- רכב,קשר, ציוד ואמצעים.
- לציין שהכח ביחידה המטפל ישירות בביצוע המעצרים וההרחקות מונה כ- 250 איש.בשנת 2003 מינהלת ההגירה מנתה 470 שוטרים.
- ב. תקציב מימון פעילויות מיוחדות
- תקצוב פעילות עזיבה מרצון-כרטיסי טיסה ופיצוי –ממוצע 1500 יורו לאדם.
- תקצוב פעילות הסברה ותקשורת מסייעת לאכיפה- 5 מליון ₪ .

ניצב (בדימוס) ברטי אוחיון

נספח 2 – המלצות יום טוב סמיה

ספטמבר 2012

אל: חברי הוועדה לטיפול בסוגיית המסתננים לישראל

מאת: ד"ר יום טוב, אלוף (מיל") – חבר הוועדה.

עקרונות עמדתי:

אין מקום במדינת ישראל לקבוצה אתנית/לאומית נוספת. עמדתי היא שיש למנוע בכל דרך חוקית ואפקטיבית, קשוחה ומוגדרת בברור. ברגישות אבל בנחישות יתרה. לכן יש להקשות על יציאתם מארץ המוצא, על מסעם במדינות המעבר, על כניסתם לתחום ישראל ועל שהייתם בארץ. ובסוף, יש לסלקם מישראל ברגישות.

נתונים על הגדר והסתתנות נכון להיום:

1. מרצועת עזה עד מעבר נטפים – 210 ק"מ – מגודר למעט קטע בהר חריף של כ- 20 ק"מ שנמצא בעבודה – סיום משוער כחודש מהיום (אמצע נובמבר).
2. עוטף אילת- מעין נטפים עד טאבה- תכנית לסיום ביוני 2013. הפיקוד מאיץ התכנית לסיום בפברואר 2013.
3. 50% ממערכות האיסוף מותקנות.
4. כמות המסתננים ירדה באופן דרסטי מ-3,000 מסתננים לחודש לכ- 200 וגם זה בירידה משמעותית נוספת.
5. הכוחות בשטח מיומנים יותר לטיפול בסוגיה הן בשוטף והן בממשק מול גורמי משטרה ושב"ס.
6. שיתוף פעולה עם המצרים – הולך ומשתפר בדרג הטקטי. יותר ויותר בולט האינטרס המשותף.

סוגיות להצפה ודיון:

1. קבלת החלטה על 3 שנות מאסר על עבירת הסתננות – חקיקה...הסרת החסמים. מסתנן צריך לדעת מראש שבועדות ממתונות לו 3 שנות מאסר מינימום בהסתננות לישראל.
2. הבהרת סוגיית המאסר מול שב"ס- אינטרס נוגד הרתעה.
3. גבול סוריה – 1000 מטרים בין הקו הכחול לבין הגדר...לא פשוט אם זה יגיע לשם...וירדן? ולבנון?
4. **ככל שנגביר קשיחות בטיפול בסוגיה כלך נקטין את התופעה ונמנע ארועים דומים מגבול זה ומגבולות אחרים של המדינה:**
 - א. אכיפה – מקו הגבול דרך מתקני הכליאה, תחנות המעבר עד למעסיקים, מסייעים וכדומה.

- ב. חקיקה ברורה – 3 שנות מאסר למסתנן והפצת החוק בישראל ובחול"ל.
- ג. טיפול מול ארצות היעד (מקור המסתננים).
- ד. עמדתי היא כי אין לתת לאנשים אלו שום אישור זמני כגון לשהות, לעבודה או דברים דומים בישראל. כל אישור כזה ינציח את הבעיה.
- ה. תקשורת – לא להתעלם, אבל מצד שני תקשורת ככלל רואה את היום אבל לא רואה את המצב 15 שנים מהיום...

נספח מס' 3: עו"ד אריה שרעבי

תמצית דברים

"בשנים האחרונות, ולנגד עינינו, מתקיים תהליך הפיכתה של מדינת ישראל למדינה אטרקטיבית המושכת לתחומה זרים ממקומות שונים בעולם. כחלק מתנועת הגירה בינ"ל עקב תופעות של עוני ואבטלה, כניסתם של זרים, מרביתם מיבשת אפריקה דרך הגבול היבשתי עם מצרים הפכה בשנים האחרונות לתופעה נפוצה ורבת היקף המעמידה את ישראל בפני אתגרים ובעיות מורכבות המחייבות מתן מענה הולם לצורך למנוע הגירה המונית לתוכה המתנהלת שלא כדין ובה בעת לקיים את חובותיה כמדינה החברה בקהילה הבינ"ל ולא לפגוע בזכויותיהם של נרדפים ולהעמידם במצב של סכנה לחייהם או לחירותם מקום בו יורחקו מן הארץ".

(דברי כב' הנשיאה השופטת בייניש בבג"צ 7302/07 (לא פורסם) מוקד סיוע לעובדים זרים ואח' נ. שר הביטחון ואח' מיום 7.7.11, (לא פורסם) פיסקה 1 לפסה"ד).

דברים אלה נאמרו בפרשה בה נתקפה מדיניות "ההחזרה החמה" (או "מדיניות ההחזרה המתואמת") שנהגה בין ישראל למצרים בתקופת שלטונו של המשטר הקודם (משטר מובארק) ולפיה מסתנן שנתפס ע"י כוחות הביטחון של ישראל, מיד או בסמוך לאחר חצייתו את הגבול, היה מוחזר בהסכמה לידי המצרים, זאת לאחר שאלה התחייבו שהמסתנן לא יוחזר למדינת מוצאו וכי הוא יקבל יחס אנושי בסיסי עד למציאת פתרון עבורו, שיכול להינתן בשיתוף עם נציבות הפליטים באו"ם.

במאמר מוסגר יצוין, כי עם התערערות שלטונו של מובארק ו"מהפכת תחריר" שבעקבותיה הודח מובארק, הופסקה מדיניות "ההחזרה החמה" כאמור.

בעת האחרונה ולאחר שקם שלטון חדש במצרים בעקבות בחירות דמוקרטיות שבה נבחר לכהן כנשיא מר מוחמד מורסי שכונן ממשלה חדשה, נראים בשטח ניצני חזרה למדיניות המתוארת בעקבות התבססות שלטון יציב במצרים (ראה פרשת המסתננים שישבו "בין הגדרות" מן העת האחרונה).

עם הקמת גדר הגבול המפרידה בין ישראל למצרים ואשר עלתה הון עתק והושקעו בה מיליארדים רבים של שקלים פוחת והולך, למרבה השמחה, זרם המסתננים המצליח לחדור את קו הגבול ולמעשה כל מסתנן שנתפס מועבר מיד ל"מתקן המשמורת" שנמצא במקום שם ישהה עד לבירור מעמדו וכיוצ"ב. צו גירוש יוצא כנגד אותו מסתנן ע"י שר הביטחון או מי שהואצלה לו סמכות להוצאת צו כזה מכח ס' 30 לחוק למניעת הסתננות (עבירות שיפוט) תשמ"ד, 1954, להלן: "פקודת ההסתננות", או "חוק ההסתננות".

מתקן משמורת הוקם בהתאם להחלטת הממשלה מס' 3936 (מיום 11.12.11) והינו, למעשה, אמצעי משלים לתיקון פק' ההסתננות משנת 1954 אשר הקנתה סמכויות לשר הביטחון להורות על מעצר וגירוש של מסתננים אשר נעצרו בחצותם את גבול ישראל בדרום הארץ.

א. האם המסתנן פליט או "מהגר עבודה"?

נתון מרכזי אשר נעלם מעיני כל, נדחק לשוליים ולא זוכה לסיקור תקשורתי ראוי והולם נעוץ בכך כי לא עסקינן, למעשה, בפליטים שאמנת האו"ם חלה עליהם אלא "במהגרי עבודה" אשר הסתננו לארץ דרך הגבול הדרומי מתוך מניעים כלכליים גרידא ולא מתוך איזה שהוא יסוד מיסודות ס' 2 א (2) לאמנת הפליטים משנת 1951, המהווים את הגדרת "פליט".

מדגם מייצג שהובא לעיונה של הוועדה והכולל ראיונות שנעשו עם מסתננים, שנתפסו ע"י כוחות הביטחון של ישראל, בעת האחרונה ממש, מגלה לנו תמונה ברורה וחד משמעית כי לא מדובר במסתננים שאמנת הפליטים של האו"ם חלה עליהם אלא במחפשי עבודה אשר הסתננו ארצה כדי לשפר את שכרם, רמת חייהם ותנאי מחייתם.

יצוין כאן, כי כל מסתנן אשר מבריח את הגבול לישראל בעזרת מבריחי גבול - בדואים, משלם תמורת הברחתו את הגבול סכום לא מבוטל של אלפי דולרים על מנת להגיע לארץ המובטחת - היא ארץ ישראל. סוגיה נפרדת טעונת בדיקה מה הקשר בין כספים אלה, המועברים למבריחים תמורת החדרת מסתננים ארצה, לבין מימון פעולות טרור נגד מדינת ישראל ותושביה - כפי שכבר הוכח, לכאורה, בשטח - והמענה לה איננו במוקד הדיון בוועדה אם כי יש לו נפקות לתוצאות הקשות שהביאה בעקבותיה בעיית המסתננים לארצנו.

ב. הסוגיה העיקרית

השאלה הקרדינלית שעל הוועדה לתת הדעת עליה במלוא היקפה, נעוצה לאו דווקא בהקשר הטיפול היומיומי הניתן למסתנן החודר לישראל ונלכד בכף אלא בזרים שכבר נמצאים בתוכנו, חיים בקרבנו, ומהווים חלק בלתי נפרד מן הנוף הישראלי כמו גם, ונטל כבד על המדינה ורשויותיה. כל המשוטט באזור דרום ת"א, למשל, יבין על נקלה את השינוי הקיצוני שחל בצביון היהודי של שכונות אלה. מסתבר, שהמסתננים מאריתריאה ומסודן הצליחו להקים להם קן ובית באזורים אלה, כמו גם, באזורים אחרים בארץ, לתקוע יתד ולהקים בהם קהילות שלמות אשר נהנות מחיי חברה, תרבות וכלכלה לצד ריבוי דמוגרפי. השכונות "מוכות" המסתננים מצויות בעימות חריף עם הזרים אשר מצאו את משכנם בינותם, ואין פלא שעימות זה גלש לא אחת לאלימות פיזית ומילולית נוכח השתלטות הזרים על אופיין של השכונות והפיכתן למרכז חייהם תוך דחיקת רגלם של התושבים הוותיקים.

השכונות בדרום ת"א סובלות, כאמור, מהצפה של מסתננים המקיימים בתוכן, חיי עבודה, מסחר וכלכלה. החטא העיקרי למצב זה רובץ לפתחה של הממשלה אשר "דאגה" להציף את השכונות המוחלשות בעלות אוכלוסיה קשת יום במסתננים עצמם, מבלי לתת את הדעת למתח העלול להתפרץ, באופן טבעי, בין התושבים הוותיקים הישראלים לבין המסתננים שאך זה עשו "עלייה" - באדיבות הממשלה.

למותר לציין, כי את תופעת ההסתננות על כל השלכותיה החברתיות, כלכליות, דמוגרפיות ועוד, לא תמצא בשכונות המבוססות של העיר ת"א, אם בצפון ובמרכז העיר שם אין מדרס רגל למסתננים.

יצוין, כי ניסיונו בעבר של שר הפנים, מר אלי ישי, להגביל את האזורים בישראל שבהם יהיו רשאים המסתננים לנוע ולעבוד קרא: שייאסר עליהם להימצא בתחום הגיאוגרפי שבין חדרה לגדרה, לא צלח, והמדינה נאלצה לחזור בה מכוונה זו של השר ולהמשיך את המצב ששרר עובר להוראה החדשה של השר (ראה בג"צ 5616/09, המרכז לקידום פליטים אפריקאים ואח' נ. משרד הפנים ואח' (לא פורסם) מיום 26.8.09).

ג. ההגנה הקולקטיבית והזכות לעבודה

מדינת ישראל אימצה בשנים האחרונות מדיניות "אי הרחקה" לגבי אותם מסתננים - נתינים זרים שנכנסו שלא כדין לישראל על ידי הברחת הגבול הדרומי של ישראל וכן כאלה אשר נכנסו כדין אך נשאו בישראל שלא כדין.

מדיניות, "אי הרחקה" או בלשון אחרת "מדיניות ההגנה הקולקטיבית" הוחלה, בעיקרה, על נתיני הארצות: חוף השנהב, סודן ואריתריאה, ותכליתה לאסור על החזרתם של מסתננים ושוהים בלתי חוקיים מארצות אלה לארצות מוצאם. בתי המשפט בישראל אף הם אימצו בפסקי דין שעסקו בסוגיית ההגנה הקולקטיבית, את מדיניות זו של ישראל ובירכו על ההיבטים ההומניטאריים המובנים בתוכה.

זאת לדעת, כי מדיניות זו ננקטה ע"י ישראל לאור המידע שהתקבל ממוסדות האו"ם ומארגונים בינלאומיים אחרים כי נתיני ארצות אלה נכנסים לגדר "ארצות מצוקה" ועל כן אין להחזירם לארצות מוצאם.

בתי המשפט בישראל גרסו כי לחוסים במטריית "ההגנה הקולקטיבית" השוהים בינותינו ברישיון, או באשרה לפי ס' 2 (א) (5) לחוק הכניסה לישראל. (זוהי האשרה הניתנת למי שמוכר כנתין ואזרח שנמלט מארצות המצוקה הללו) תעמוד לרשותו גם הזכות לעבודה, בנידון זה ראה גם עת"מ 10-3585806 מחוזי (מרכז) סייקו ואח' נ. משרד הפנים (לא פורסם) מיום 13.7.10 מפי כב' השופט רמי אמיר.

במהלך השנים ולאחר שהוברר על יסוד חוות דעת משפטיות הנסמכות על חוות דעתו של משרד החוץ בירושלים כי ניתן להסיר את ההגנה הקולקטיבית מתושבי חוף השנהב ודרום סודן, החלה מדינת ישראל בעידודו של השר הנוכחי ליישם את ההחזרה מרצון של אותם נתינים לארצות מוצאם, זאת לאחר שהוסרה מהם ההגנה הקולקטיבית כאמור לעיל (ראה עת"מ 12-58162001 מחוזי (ירושלים) אבו באקאיקו ואח' נ. משרד הפנים מיום 24.6.12 (לא פורסם) מפי כב' השופט דוד מינץ).

החלטה דומה ניתנה ע"י כב' השופט י. שפירא (כיום מבקר המדינה) מיום 25.3.12 בעת"מ (מחוזי י-ם) 12-27790-02, אשר לפיה הוחלט להורות לאזרחי חוף השנהב לחזור לארץ מוצאם בשל כך שהמצב במדינתם השתפר ואיננו מוגדר יותר "מצב משברי" וזאת על יסוד חוות דעת של משרד החוץ שלנו. על החלטה זו הגישו מקצת מתושבי חוף השנהב ערעור לבית המשפט העליון שבגדרו ביקשו ליתן להם סעד זמני שיאסור על הרחקתם מישראל עד אשר יידון ערעורם.

בית המשפט העליון מפי כב' השופט הנדל דחה ביום 6.6.12 את בקשתם של העותרים לאסור על החזרתם לחוף השנהב אם כי הקל עימם לענין המועד שנקבע ע"י השר להחזרתם בכך שאפשר להם תקופת התארגנות ארוכה יותר (ראה עע"מ 3231/12, אבובקו מורי דיארה נ. שר הפנים (לא פורסם)).

פתרון דומה ננקט לגבי הסרת ההגנה הקולקטיבית **מתושבי דרום סודן**, לאחר שהוברר – שוב – באמצעות חוות דעת של משרד החוץ כי למעט מס' מחוזות מצומצמים במדינה זו הרי שניתן להחזיר את תושבי יתר המחוזות החיים ומתגוררים בישראל ושזכו להגנה הקולקטיבית עד כה (ראה בנידון זה עתירה מינהלית (מחוזי ירושלים) 53765-03-12, א.ס.פ. ארגון סיוע לפליטים ואח' נ. שר הפנים מיום 7.6.12 **מפי כב' השופט ד"ר יגאל מרזל**).

עינינו הרואות שהמפתח להסרת מטריית ההגנה הקולקטיבית מאזרחים ונתינים שהסתננו לישראל מארצות אפריקה ושעדיין נמצאים בקרבנו טמון בבדיקה יסודית שעשה משרד החוץ באשר לתנאים השוררים בשטח ובאותן מדינות, שהוכרזו בעבר כארצות ב"משבר" וממצאי בדיקת משרד החוץ הכשירו את הקרקע לביטול ההגנה הקולקטיבית שניתנה לאזרחי מדינות אלה ובכך נסללה, למעשה, הדרך להחזרתם לארצות מוצאם בין מרצון ובין בכפייה.

כיום מתמודדת מדינת ישראל בעיקר עם תופעת המסתננים מאריתריאה שעברו את הגבול לישראל דרך מצרים במהלך השנים, ואשר מהווים את פלח "שוק המסתננים" הגדול ביותר במדינה. אזרחים אלה זכו וזוכים עד היום להגנה קולקטיבית ע"י מדינת ישראל ועד אשר לא יחול שיפור משמעותי בתנאי החיים באריתריאה, ו/או לא ייקבע ע"י משרד החוץ ו/או מי מוסדות האו"ם, כי קיים שקט יחסי, למצער, בחלקים של מדינה זו, נתקשה לשנות או לבטל את ההגנה הקולקטיבית מהם נהנים מסתננים אלה.

יושם אל לב, כי אין מחלוקת עובדתית ומשפטית שכל אלה אשר זכו **להגנה קולקטיבית** מכח היותם ילידי אריתריאה והנקראים "מבקשי מקלט" בלשון האו"ם, **לא הוכרו ולא ביקשו להכיר בהם כפליטים** מכח אמנת הפליטים של האו"ם משנת 1951. די היה להם לומר בעת הברחת הגבול שלנו כי הינם תושבי אריתריאה או סודן על מנת "לזכות" באותה "הגנה קולקטיבית" המונעת החזרתם. אין ספק שרבים מאלה שהסתננו ארצה עשו שימוש לרעה במילת "הקסם" שפתחה את שערי המדינה בפניהם, התחזו לאריתריאים או לנתינים אחרים שחוסים תחת איצטלה הגנה זו, לאחר ששיננו ולמדו מקצת חומר רקע על ארץ זו.

רובם ככולם של "מבקשי המקלט" מאריתריאה שהגיעו לישראל בעבר זכו מיד לאחר שנבדקו ע"י רשויות ההגירה והצבא כי אכן הינם נתינים אריתריאים ולא מתחזים לכאלה להגנה קולקטיבית ובאישורי שהייה לפי ס' 2 (א) (5) לחוק הכניסה לישראל המתיר להם לשהות במדינה.

זאת לדעת, שחרף האפשרות הקיימת למבקשי המקלט מאריתריאה להכיר בהם כפליטים על פי ההגדרה שבאמנת הפליטים לעיל, הם לא מממשים זכות זו ומעדיפים, כמובן, לחסות בשלב הזה, תחת המטריה של הגנת "אי הרחקה" שהוקנתה להם ע"י האו"ם ואומצה ע"י מדינת ישראל.

ההבדל בין "פליט" לבין "מבקש מקלט" איננו הבדל סמנטי גרידא. הוא בעל משמעות משפטית בלתי הדירה שכן, מי שמוכר ומוצהר כעומד בקריטריונים של פליט על פי האמנה יהא זכאי לאישור ישיבה בישראל סעיף 5 (א) לחוק הכניסה ולזכויות רבות נוספות הנגזרות ממעמדו, ברם, כדי "לזכות" בהגדרת

"פליט" על מבקש המקלט, כאמור, לעמוד בדרישות משפטיות ועובדתיות, ראה, למשל, עע"מ 7126/11 מדינת ישראל, משרד הפנים נ. קינטרו הרננדז, מיום 6.6.12 (לא פורסם) מפי כב' השופט הנדל בו הוחלט לקבל את ערעורו של משרד הפנים על החלטת בימ"ש המחוזי, שהכירה במשיב כפליט ממדינת קולומביה. על כן, בוחר מבקש המקלט הרגיל להישאר בהגדרתו זו ולא לעשות שימוש באפשרות המוקנית לו להכיר בו כ"פליט" המחייבת אמת מידה נוקשה לצרכי בדיקה והכרה מעין זו.

כפי שגם צוין לעיל, מבקשי המקלט מאריתריאה מסתננים לארצנו לא מחמת כך שהם, או חלקם, עונים להגדרות "פליט" הקבועות באמנת הפליטים אלא מטעם אחד ויחיד קרי: למצוא עבודה ולשפר את רמת השכר שלהם ורמת חייהם, **לשון אחרת, לא בפליטים עסקינן אלא במהגרי עבודה** לכל דבר ועניין ונתון מהותי וחשוב זה לא זוכה, משום מה, להתייחסות התקשורת, הרואה במסתננים אנשים מוכי גורל שנמלטו מאימת המשטר בארצם ושחיייהם נתונים שם על בלימה.

וידגש, כי כל המראיינים – המסתננים שרואיינו ע"י **מפקדי הביקורת במתקן סהרונים** לאחר שנתפסו הצהירו בפני המראיינים כי **המניע היחיד להסתננות** נבע מן הצורך לשפר את איכות חייהם ולמצוא עבודה בישראל.

יצוין, כי פרוטוקולים של ראיונות אלה עם המסתננים מאריתריאה, ומהם עולה כי אלה לא סבלו מרדיפות על רקע דתי, פוליטי, או מניע אחר, ועל כן גם אינם עונים להגדרת פליט בהתאם לאמנת הפליטים.

ממצאים אלה טופחים ביתר שאת על תיאורים של אנשים "מטעם", אם בתקשורת או בכלי מדיה אחר, כי המדינה ומשרד הפנים והעומד בראשה מפגינים יחס של "אכזריות" כלפי אותם אומללים שברחו ממדינתם על רקע רדיפה וכי בקשתם של אלה מצומצמת: שלא להחזירם לארצם מחשש לחייהם. למותר לציין, כי הראיות הקיימות בידי הוועדה מוכיחות, כי טיעון זה חסר יסוד הוא.

זאת ועוד, כל המסתננים (גברים ונשים) שהגיעו מאריתריאה, למשל, הינם בטווח הגילאים בין 20-40 שנה, דהיינו: בעלי יכולת לעבוד ולעסוק בכל עבודה, והם אינם מהססים להותיר מאחורי גבם את בני משפחתם נתונים ל"חסדי" המשטרים שם.

למרבתם של המסתננים מאריתריאה, בני משפחה וקהילה בשכונות ובערים בישראל אשר מצויים בקשר מתמיד איתם ואף מסייעים להם, אם בכסף ואם באמצעים אחרים, הן כדי להסתגל ארצה והן כדי להיקלט בקהילה המקומית.

לשון אחרת, על מנת להתמודד עם הגירה זו והמניעים הכלכליים שביסודה, **יש לעקר את התמריץ הכלכלי** שהוא בעצם "האבן השואבת" של כל אותם מסתננים החודרים אלינו ונמצאים במקומותינו, באופן שיבהיר להם שמדינת ישראל תקשה עליהם לנהל חיי כלכלה מסודרים וחופשיים ככל אזרח ותושב ישראל וכי נוכח העובדה שגם ההגנה הקולקטיבית הניתנת להם הינה תלויה נסיבות וזמן, אשר עשויה להתבטל בהינתן אותו "שינוי" בארץ מולדתם, אין כל צידוק לאפשר להם להתבולל ולהיטמע בקרבנו.

בנידון זה מצויות מספר הצעות חוק על הפרק בהן בא לידי ביטוי הצורך הדחוף לצמצם את הכדאיות הכלכלית של המסתנן החדור במוטיבציה להבריח הגבול לישראל כדי להעלות את רמת חייו ולסייע לבני משפחתו אותם הותיר מאחור בארץ "המשברית", כך, למשל, קיימת הצעת חוק "איסור הוצאה מישראל של כספי מסתנן" (הוראת שעה) האוסרת על כל אדם להוציא כספים עבור מסתנן מחוץ לישראל, הצעה זו של השר בני בגין אושרה בקריאה ראשונה בכנסת בחודש אוגוסט האחרון(!). כך, למשל, בהצעת החוק שיזם ח"כ אופיר אקוניס נקבע כי ישראלי שיעסיק מסתננים צפוי לעונש מאסר או קנס כספי גבוה.

הגים

1. יש למפות ולפקוד את כלל המסתננים מאריתריאה ומסודן, על פי אזורי מגורים והשתכנות ברחבי ישראל, על מנת שנוכל לעדכן ולהתעדכן;

א. מקומות ישיבתם של המסתננים בכל אחת מערי ושכונות ישראל.

ב. מספרם המדויק בכל אתר ואתר, על פי רשימה שמית, וחלוקה פנימית משפחתית ושבטית.

2. יש לקבוע תמריצים כלכליים לכל מי שיהא מוכן לחזור מרצון בין אם לארץ מוצאו ובין אם למדינה שלישית שתהיה מוכנה לקבל אותו בנידון זה אני מפנה לדבריו הנרגשים של שגריר אריתריאה כפי שהובעו בישיבת וועדת הכנסת לעניין העובדים הזרים מחודש יוני 2012 שבה חזר והכריז כי, לטעמו, ולשיטת ממשלתו, אין כל חשש לחזרתם של המסתננים מאריתריאה לארץ הולדתם, וכי לטענתו האו"ם עושה דלגיטימציה מן המשטר השורר במדינה זו.

3. יש לפגוע בכדאיות הכלכלית של "ישיבתם" של המסתננים בארצנו והצעת החוק של השר בני בגין, כאמור לעיל, הינה יריית פתיחה נאותה להמשיך ולצמצם את "הערך" הכלכלי שעומד

ביסוד ההסתננות.

א. על מנת להסיר את ה"מטריה הקבוצתית" בה חוסים המסתננים מאריתריאה וסודן יש להמריץ את הגורמים במשרד החוץ להתכבד ולבצע עדכון באשר למצב בארץ זו ולבדוק "הכלו המים" בלשון המקרא, או שמא עדיין שורר מצב משברי בארץ זו או בחלק ממחוזותיה.

רק מסמך ערוך ומסודר שמגובה בסיורים בשטח כפי שנעשה ע"י משרד החוץ בהקשר לדרום סודן יכול שיהא בו כדי לייסד אפשרות חוקית להחזרתם של המסתננים לאריתריאה, שכן, אלה מהווים את מירב אוכלוסיית המסתננים בארצנו.

ב. אך ברור הוא שבהעדר שיתוף פעולה בין משרד הפנים ומשרד החוץ בנידון דידן (כאן צריך להפעיל לחץ מיניסטריאלי, ובין היתר, ע"י ראש הממשלה) לא ימצא פיתרון חוקי נאות לביטול ההגנה הקולקטיבית וניווטר עם המסתננים הנמצאים בקרבנו עם

משפחותיהם והקהילות שהקימו כאן, ועם הילודה המתגברת בקרב משפחות אלה ויצירת איום דמוגרפי וסביבתי בקרב תושבי ישראל הוותיקים.

5. א. יש להכשיר את המסתננים השוהים במתקן סהרונים וללמד אותם כיצד להתמודד עם בעיות אגרריות, תעשייתיות וכיוצ"ב המאפיינות את ארצות מוצאם ובכך לשפר באמצעות הכשרתם, את תנאי החיים השוררים בארצות אלה לאחר החזרתם לארצם.
- ב. אין ספק שהעסקתם של מסתננים אלה בתוך המתקן או בסמוך לו והקניית מוסר עבודה והכשרה בתחומים שונים עדיפה על פני ישיבתם במתקן באפס מעשה.
6. א. סוגיה נפרדת היא ולה היבטים משפטיים שונים: כלום ניתן משפטית – ולוגיסטית לרכז את כל המסתננים השוהים בשכונות ובערי ישראל באשרה הניתנת מכח ס' 2 (א)(5) לחוק הכניסה ושלא ביקשו לקבל מעמד של פליט ?
- ב. מקום ריכוז שכזה יכול ויהיה במתקני שהייה ומשמורת שבסהרונים, ובכפוף לקבלת כל הזכויות המתחייבות מעצם היתר השהייה הנקוב לעיל.
- נראה, לכאורה, כי כל אלה אשר נהנים מן ההגנה הקולקטיבית המונעת החזרתם לארצות מוצאם יכול ויכללו בגדר הזרים שניתן להחזיק אותם במתקני השהייה ובכפוף למגוון הזכויות המגיעות להם.
- ג. ברי, בעליל, שאם אכן יתאפשר הדבר מבחינה משפטית, כי אז יהיה בכך כדי להמריץ מחד, את המסתננים השוהים כאן למצוא להם יעד הגירה אחר כמובן בסיוע המדינה ומאידך, תמריץ שלילי למסתננים הפוטנציאליים שבדרך.
- ד. אם כה ואם כה סוגיה זו מציבה קשיים לא מבוטלים ואין היא נקייה מבעיות משפטיות העלולות לצוץ אם ינקט מהלך שכזה.

אריה שרעבי, עו"ד

נספח 4 – מודל שהייה ועזיבה בהסכמה (משו"ב)

מודל שהייה ועזיבה בהסכמה [משו"ב]

עו"ד אורי קידר

להלן הצעה למודל פתרון בעיית המסתננים.

המודל מבוסס על ההנחה כי שטף המסתננים פוחת באופן דרמטי, ונועד לפיכך להביא לעזיבתם מרצון של המסתננים הנמצאים בשטח המדינה.

המודל יגדיר כל מסתנן שיסכים להסדר כמשוחרר בערבות ובתנאים ויאפשר לו תפקוד לתקופה של 18-24 חודשים שלאחריה הוא יעזוב מרצון. הסדר התפקוד ילווה בשורה של תמריצים חיוביים ושלייליים שיבטיחו את השגת מטרות המודל ואת הפיקוח האפקטיבי על יישומו.

מסתנן שלא יסכים להסדר ישהה במתקן המשמורת עד לעזיבתו את הארץ.

המודל מבוסס על הנחות העבודה הבאות:

- חסימה אפקטיבית של הסתננות מגבול מצרים והעדר צירי הסתננות משמעותיים חלופיים.
- קיבולת מתקני משמורת של 10,000-20,000 איש לטווח קצר.
- קיבולת מתקני משמורת של כמה אלפי איש לטווח בינוני (מעל חצי שנה).
- עזיבה מרצון עדיפה על גירוש.

המודל מבוסס על האינטרסים הלאומיים הבאים:

- המדינה מעוניינת לראות ביציאתם של מעל 60,000 מסתננים מאפריקה במהירות האפשרית.
- המדינה מעוניינת לצמצם ככל הניתן בהוצאותיה למטרה זו.
- המדינה מעוניינת למעט ככל האפשר בפגיעה במסתננים, הן במישור המוסרי והן במישור ההסברתי.

עקרונות המודל:

1. עם החלת התוכנית ייערך רישום מפורט של כלל המסתננים במדינה ויתאפשר להם להצטרף למשו"ב.
2. כל מי שלא יירשם מרצונו ו/או יבכר שלא להצטרף למשו"ב ייחשב כמי שאינו במשו"ב. **מסתנן שאינו במשו"ב חייב לשהות במתקן משמורת.**
3. המשתתפים במשו"ב יחתמו על מסמך שיקלול את תנאי המשו"ב והתחייבות קשיחה לעזוב מרצון בסוף התקופה בחזרה למדינתם, תוך הסכמה לחילוט ולהוצאה בכח בהתאם לתנאי ההסכמה מרצון.
4. המשו"ב יופעל למשך 18-24 חודש לפי קריטריונים שייקבעו ובהתאם לאינטרסים הלאומיים המפורטים לעיל.
5. למשתתף במשו"ב יהיה מותר לעבוד בתנאים הבאים:

- א. העבודה תהיה מוסדרת ובהתאם לחוקי העבודה והמס. בנוסף, מקום העבודה ידווח על תנאי העבודה למינהלת המשו"ב, ימציא באופן שוטף העתק מתלושי השכר ויפריש כספים מהשכר למטרות המפורטות להלן ישירות לקופת המינהלת.
- ב. 500 ש"ח לחודש יופרשו מהשכר לקופת המינהלת כערובה לעזיבת המשתתף במועד המוסכם ולעמידתו בתנאי המשו"ב.
- ג. 100 ש"ח לחודש יופרשו מהשכר לכיסוי הוצאות המינהלת וכדי להבהיר כי מדובר בהטבה הניתנת למשתתפים לפני משורת הדין. אם יישארו עודפים מכספים אלו הם יועברו למימון מתקני המשמורת.
- ד. מהשכר תנוכה פרמיית ביטוח בריאות. הביטוח ינתן ע"י מבטח שייבחר ע"י המינהלת. הביטוח יכסה את הוצאות הבריאות של כלל אוכלוסיית המסתננים, באמצעות תוספת על הפרמיה שתיגבה מהעובדים המשתתפים במשו"ב וכדרישה מוסרית של ערבות הדדית בקרב קהילת המסתננים. מדובר בחסכון של עשרות מיליוני ש"ח בשנה.
6. הפרה של תנאי המשו"ב, לרבות אי דיווח על שכר וביצוע הפרשות של למעלה מחודש אחד, תוביל לביטול הזכויות והעברה למתקן.
7. למסתנן תהא זכות להישמע במתקן לפני ועדת שימוע של המינהלת שתהא רשאית להחליט על הוצאתו לאלתר מן המדינה מכח הסכמתו, וכן על חילוט מלא או חלקי של הכספים שהופקדו עבורו ושליה מלאה או חלקית של מענק העזיבה מרצון.
8. עבירות פליליות ייחשבו כמובן כהפרת תנאי המשו"ב, אך לא יהיה צורך בהרשעה אלא בראיות מינהליות, בהתאם לכללי המשפט המינהלי. ועדת השימוע לא תהיה מעין שיפוטית אלא מינהלית גרידא.
9. המינהלת תעשה כל מאמץ לשלח את כל מי שחתם על עזיבה מרצון והפר את התנאים באופן מיידי ככל הניתן. למהירות יש חשיבות רבה הן בשל המסר לכלל המשתתפים במשו"ב והן בשל החסכון הניכר בתקציבי המדינה לתפעול מתקני המשמורת.
10. כל מי שעמד במשו"ב יהא זכאי למענק עזיבה מרצון בשיעור של \$1,000. בנוסף תממן המדינה את הטיסה למדינתו.
11. כל משתתף במשו"ב יוכל לעזוב בכל עת את המדינה מרצונו.
12. תוקם ועדת חריגים לטיפול במקרים הומניטריים. ועדת החריגים תמליץ למנהל המינהלת.
13. באחריות מנהל המינהלת לדעת כי קיימים אנשים במצבי מצוקה מיוחדת בקרב המסתננים (קטינים, קרבנות סחר בבני אדם וקרבנות עינויים, פגועי נפש, חולים במחלות קשות פעילות וכו') ולבנות עבורם פתרונות שישקפו את האחריות המוסרית ההומניטרית של ישראל:
- א. הטיפול הרפואי והפסיכו-שיקומי אמור להיות מכוסה באמצעות פוליסת הביטוח הקבוצתית המשולמת ע"י משתתפי המשו"ב, כך שלא תועמס על משלם המיסים הישראלי.
- ב. חינוך צריך להינתן בהתאם לדין.
- ג. מדיניות ההרחקה של אנשים במצבי מצוקה מיוחדת תהא זהה לזו של אוכלוסיית המסתננים הכללית במידת האפשר.
- ד. בכל מקרה לא יהיו מסתננים מחוץ למשו"ב:
- קטינים יהיו עם הוריהם או במשמורת.
 - קרבנות סחר ועינויים ישתתפו במשו"ב או שיהיו במשמורת.
 - חולים ופגועי נפש, ככל שאינם מאושפזים, וככל שאינם יכולים להשתתף במשו"ב, יהיו במשמורת עד לעזיבתם.

14. תיערך הסברה מקיפה הן לציבור המסתננים והן לציבור הכללי:

- א. ההסברה לציבור המסתננים תתמקד בהטבות המשו"ב מחד, בסנקציות הצפויות מאידך, ובהעדר מצב "אפור" – או במשו"ב או במתקן.
- ב. ההסברה לציבור הכללי תתמקד ביעדי המשו"ב – דהיינו פינוי אוכלוסיית המסתננים מישראל בתוך 18-24 חודש, הקטנת הסיכון הצפוי מהמסתננים בשל פשיעה ותחלואה באופן דרמטי והכל במודל הומניטרי שהינו מעל ומעבר למקובל בעולם.

15. ההסדר יוצע למסתננים ששוהים בישראל ממילא עד ליום החלתו. למסתננים שיגיעו לאחר מועד ההסדר כדאי לייצר מערכת תמריצים שונה כדי לא לתמרץ אנשים להגיע.

16. במקביל מומלץ לבנות מערכת תמריצים מקבילה לשוהים במתקני המשמורת שלא יהיו במשו"ב, על מנת לאפשר עזיבתם מרצון.

הכוונה בכל מקום היא לנשים וגברים כאחד.

מסתנן פירושו כל מי שנכנס לישראל שלא כדין.

נספח 5: ציטוטים מדברי פטריק בול

ד"ר פטריק בול מתראיין לשי אספליט בניו יורק וציטוטים מהראיון מובאים כאן.

"אינני רוצה שתתפסו אותי כפעיל זכויות אדם רגיל, שמרוב דבקות במטרה עשוי לעתים להגזים בנתונים שהוא מציג.

אנחנו ארגוני זכויות האדם, מקצינים לעתים אירועים בגלל הרצון שלנו להצביע על עוולות, או משום שאנו נשענים על עדויות שאינן משקפות את התמיכה הכוללת.

הארגון "Save Darfur" טען שמספר הנרצחים בדרפור עומד על כ-400 אלף וספג ביקורת עזה לנוכח הערכות המקובלות שהמספרים נמוכים באופן משמעותי. הסיפור פגע באופן משמעותי בארגוני זכויות האדם, הלגיטימציה המוסרית שלנו נשענת על האמינות שלנו ולכן אסור לנו לגרום למתנגדים שלנו להשתמש בה נגדנו" מספרי מוות, שי אספליט, מוסף כלכליסט, 29.9.12 עמ' 22.